

Bài báo nghiên cứu

**THỰC TRẠNG GIÁO DỤC VĂN HÓA ỨNG XỬ CHO HỌC SINH LỚP 4, 5
THÔNG QUA DẠY HỌC MÔN ĐẠO ĐỨC TẠI MỘT SỐ TRƯỜNG TIỂU HỌC
Ở QUẬN BÌNH THẠNH, THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

Lê Quỳnh Chi^{1*}, Nguyễn Trần Khuông²

¹Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

²Trường Tiểu học, Trung học Cơ sở & Trung học Phổ thông Vinschool, Việt Nam

^{*}Tác giả liên hệ: Lê Quỳnh Chi – Email: chilq@hcmue.edu.vn

Ngày nhận bài: 14-8-2023; ngày nhận bài sửa: 21-8-2023; ngày duyệt đăng: 23-8-2023

TÓM TẮT

Bài viết đề cập thực trạng giáo dục văn hóa ứng xử (GDVHUX) cho học sinh (HS) lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức tại một số trường tiểu học ở quận Bình Thạnh, Thành phố Hồ Chí Minh (TPHCM). Kết quả nghiên cứu cho thấy giáo viên (GV) thực hiện các nội dung GDVHUX cho HS lớp 4,5 hiện nay chủ yếu ở mức thường xuyên và rất thường xuyên. Tuy nhiên, ở những nội dung giáo dục cho HS như: biết phụ giúp việc nhà, có ý thức xây dựng và bảo vệ tổ quốc, bỏ rác đúng nơi quy định, chăm chỉ trong học tập còn dao động ở mức thỉnh thoảng và ít khi thực hiện. Kết quả này chứng minh rằng vẫn còn một số hạn chế nhất định trong việc thực hiện GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức. Vì vậy, việc thực hiện nhiệm vụ này cần được quan tâm hơn nữa cùng với những cam kết thực hiện nhiệm vụ cụ thể và khả thi.

Từ khóa: văn hóa ứng xử; giáo dục văn hóa ứng xử; học sinh tiểu học; môn Đạo đức; Thành phố Hồ Chí Minh

1. Đặt vấn đề

Trong môi trường xã hội đang ngày càng phát triển, việc GDVHUX cho HS không chỉ là nhiệm vụ của gia đình mà còn là của cả hệ thống giáo dục. Hiểu rõ tầm quan trọng của nhiệm vụ này, năm 2018, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt đề án “Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học giai đoạn 2018-2025” trong đó nhấn mạnh đến mục tiêu: “Tăng cường xây dựng VHUX trong trường học nhằm tạo chuyển biến căn bản về ứng xử văn hóa của cán bộ quản lý, nhà giáo, nhân viên, học sinh, sinh viên để phát triển năng lực, hoàn thiện nhân cách, lối sống văn hóa; xây dựng văn hóa trường học lành mạnh, thân thiện; nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo; góp phần xây dựng con người Việt Nam: yêu nước, nhân ái, nghĩa tình, trung thực, đoàn kết, cần cù, sáng tạo” (Prime Minister, 2018).

Cite this article as: Le Quynh Chi, & Nguyen Tran Khuong (2023). A study on cultural behavior education for 4th and 5th graders through teaching Ethics in elementary schools in Binh Thanh District, Ho Chi Minh City. *Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science*, 20(10), 1835-1848.

Năm 2019, trong chiến lược xã hội hóa giáo dục, Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) đã ban hành “Quy định quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục mầm non, cơ sở giáo dục phổ thông và cơ sở giáo dục thường xuyên” với mục đích: “Xây dựng văn hóa học đường; đảm bảo môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện và phòng, chống bạo lực học đường” (Ministry of Education and Training, 2019).

Những năm trở lại đây, lĩnh vực GDVHUX cho HS đã thu hút sự quan tâm của nhiều nhà giáo dục. Cụ thể, Đoàn Thị Thúy Hạnh & Võ Thanh Hà (2022) “Giải pháp giáo dục giá trị văn hóa cho HS tiểu học trong giai đoạn mới” (Doan & Vo, 2022), My Giang Sơn (2022) “Hoạt động xây dựng VHUX tại các trường tiểu học công lập ở TPHCM” (My, 2022), Nguyễn Thị Ngọc Dung (2019) “Một số vấn đề lí luận về GDVHUX cho HS ở trường tiểu học” (Nguyen, 2019)... Tuy nhiên, việc nghiên cứu GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức vẫn còn hạn chế. Vì vậy, bài viết “Thực trạng giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức tại một số trường tiểu học ở quận Bình Thạnh, Thành phố Hồ Chí Minh” nhằm góp phần nghiên cứu hiện trạng GDVHUX cho HS tiểu học, từ đó có những giải pháp phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả của hoạt động này.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số lí luận về GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức

2.1.1. Khái niệm VHUX và GDVHUX cho HS ở trường tiểu học

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019) cho rằng: “VHUX là hệ văn hóa, tư tưởng, nhận thức về quan hệ ứng xử của mỗi người hoặc cộng đồng người đối với môi trường xã hội, tự nhiên, bản thân được thể hiện qua thái độ, hành vi, lời nói theo những chuẩn mực văn hóa, đạo đức được xã hội thừa nhận” (Ministry of Education and Training, 2019).

Theo Phạm Viết Vượng, khi xem xét giáo dục dưới góc độ là một hoạt động, giáo dục có hai nghĩa: nghĩa rộng và nghĩa hẹp. Với nghĩa rộng: giáo dục là quá trình tác động của nhà giáo dục lên các đối tượng giáo dục nhằm hình thành cho họ những phẩm chất nhân cách toàn diện (trí tuệ, đạo đức, thẩm mỹ, thể chất, kĩ năng lao động...). Với nghĩa hẹp: Giáo dục được hiểu là quá trình tác động của nhà giáo dục lên các đối tượng giáo dục để hình thành ý thức, thái độ và hành vi ứng xử với cộng đồng xã hội (Pham, 2014).

Như vậy, *GDVHUX cho HS ở trường tiểu học là quá trình tác động của nhà giáo dục lên HS ở cấp tiểu học nhằm hình thành các thái độ, hành động, lời nói, thể ứng xử thích hợp trong việc xử sự và giải quyết những mối quan hệ với tự nhiên, với xã hội.* (Nguyen, 2019).

2.1.2. Nội dung GDVHUX cho HS ở trường tiểu học

Đề án “Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học giai đoạn 2018-2025” do Thủ tướng Chính phủ phê duyệt đã nêu rõ: “Bổ sung, hoàn thiện nội dung giáo dục VHUX trong các hoạt động giáo dục, trong chương trình giáo dục phổ thông, lựa chọn các nội dung giáo dục VHUX, lối sống văn hóa có giá trị và phù hợp với đặc điểm tâm sinh lí, tình cảm của HS” (Prime Minister, 2018). Trong văn bản “Quy định quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục mầm

non, cơ sở giáo dục phổ thông và cơ sở giáo dục thường xuyên” của Bộ GD&ĐT cũng đề cập nội dung giáo dục VHUX cho người học là:

- + Tuân thủ các quy định của pháp luật; phù hợp với chuẩn mực đạo đức, thuần phong mỹ tục và truyền thống văn hóa của dân tộc;
- + Thể hiện được các giá trị cốt lõi: Nhân ái, tôn trọng, trách nhiệm, hợp tác, trung thực trong mối quan hệ của mỗi thành viên trong cơ sở giáo dục đối với người khác, đối với môi trường xung quanh và đối với chính mình;
- + Đảm bảo định hướng giáo dục đạo đức, lối sống văn hóa, phát triển phẩm chất, năng lực của người học;
- + Dễ hiểu, dễ thực hiện và phù hợp với lứa tuổi, cấp học (Ministry of Education and Training, 2019).

Trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018, môn Giáo dục công dân, mục tiêu cấp tiểu học là “Bước đầu hình thành, phát triển ở học sinh những hiểu biết ban đầu về chuẩn mực hành vi đạo đức, pháp luật và sự cần thiết thực hiện theo các chuẩn mực đó trong quan hệ với bản thân và người khác, với công việc, cộng đồng, đất nước, nhân loại và môi trường tự nhiên” (Ministry of Education and Training, 2018a).

Căn cứ các văn bản pháp lý nêu trên (Prime Minister, 2018; Ministry of Education and Training, 2019; Ministry of Education and Training, 2018b), có thể xác định nội dung của GDVHUX cho HS ở trường tiểu học cụ thể như sau:

- *GDVHUX đối với bản thân*: Không nói tục, chửi thề; trang phục sạch sẽ, gọn gàng; chăm chỉ trong học tập; biết bày tỏ quan điểm, ý kiến cá nhân; biết giữ gìn vệ sinh cá nhân;
- *GDVHUX đối với người khác*: Lễ phép với người lớn; biết yêu thương người trong gia đình; biết phụ giúp việc nhà, hợp tác với bạn trong học tập; không dùng lời lẽ xúc phạm bạn, biết giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn;
- *GDVHUX đối với môi trường*: Biết giữ gìn vệ sinh nơi công cộng; không hái hoa, bẻ cành, chặt phá cây xanh; không vẽ bậy lên tường; yêu thương động vật gần gũi với con người; bỏ rác đúng nơi quy định;
- *GDVHUX đối với quê hương, đất nước, cộng đồng*: Giữ gìn các công trình công cộng; tích cực tham gia các hoạt động nhân đạo; tôn trọng luật giao thông; giữ gìn và phát huy các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc; có ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

2.2. Tổ chức nghiên cứu

2.2.1. Khách thể nghiên cứu

Gồm 30 GV, 30 HS, 40 phụ huynh học sinh (PHHS).

2.2.2. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi: Sử dụng phiếu hỏi với các câu hỏi dành cho GV, HS và PHHS.

- Phương pháp phỏng vấn: Phỏng vấn ngẫu nhiên 10 GV đang dạy lớp 4, 5 tại Trường Tiểu học Hồng Hà và Trường Tiểu học Vinschool nhằm thu thập thông tin bổ sung cho dữ liệu khảo sát từ phương pháp điều tra bằng bảng hỏi để làm rõ nội dung khảo sát.
- Phương pháp thống kê toán học: Sử dụng phần mềm SPSS để nhập số liệu và xử lý số liệu.

2.2.3. *Thiết kế nghiên cứu*

Phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi là phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng trong nghiên cứu này. Phương pháp này được thực hiện qua ba giai đoạn:

* **Giai đoạn 1.** Thu thập dữ liệu từ nghiên cứu lí luận và trung cầu ý kiến bằng câu hỏi mở để làm cơ sở cho việc thiết kế công cụ nghiên cứu. Sau đó, tiến hành khảo sát thử ngẫu nhiên trên nhóm khách thể GV, HS, và PHHS. Kiểm tra độ tin cậy ba thang đo đều đảm bảo tính chính xác, ổn định và nhất quán của các mục đo lường.

* **Giai đoạn 2.** Tiến hành khảo sát chính thức theo phiếu hỏi với các câu hỏi dành cho GV, HS, và PHHS.

* **Giai đoạn 3.** Từ các phiếu thu về hợp lệ, chúng tôi sử dụng phần mềm SPSS for Windows phiên bản 22.0 để xử lí.

2.2.4. *Quy ước mã hóa và xử lí dữ liệu*

Đối với các câu hỏi có 5 mức độ lựa chọn. Điểm thấp nhất là 1, cao nhất là 5, chia làm 5 mức theo khoảng biến thiên liên tục. Điểm trung bình (ĐTB) của câu = Tổng điểm của các nội dung câu hỏi có trong câu chia cho số các nội dung khảo sát trong câu. ĐTB của các biểu hiện thành phần = Tổng điểm của các câu chia cho tổng số câu (xem Bảng 1).

Đối với các câu hỏi còn lại, đánh giá sự lựa chọn ở từng câu hỏi theo hướng dẫn cụ thể và được đánh giá dựa trên tần số tìm được.

Bảng 1. Quy ước thang định khoảng các mức độ của phiếu hỏi

STT	Thang điểm	Mức độ			
1	$1,0 < ĐTB \leq 1,8$	Không đồng ý	Không quan trọng	Không bao giờ	Rất ít
2	$1,8 < ĐTB \leq 2,6$	Ít đồng ý	Ít quan trọng	Ít khi	Ít
3	$2,6 < ĐTB \leq 3,4$	Phân vân	Bình thường	Thỉnh thoảng	Trung bình
4	$3,4 < ĐTB \leq 4,2$	Đồng ý	Quan trọng	Thường xuyên	Nhiều
5	$4,2 < ĐTB \leq 5,0$	Hoàn toàn đồng ý	Rất quan trọng	Rất thường xuyên	Rất nhiều

2.3. **Kết quả nghiên cứu**

2.3.1. *Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với bản thân (xem Bảng 2)*

Bảng 2. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với bản thân

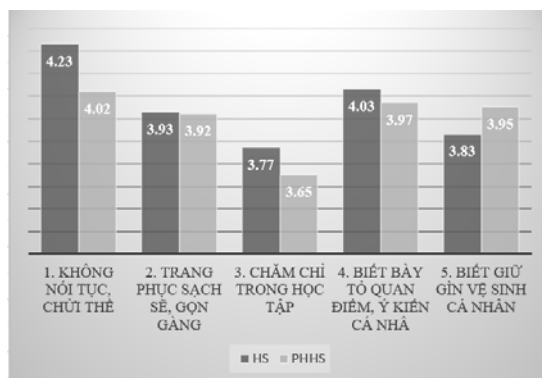
Nội dung	Các mức độ					ĐTB
	Không bao giờ	Ít khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Rất thường xuyên	
1. Không nói tục, chửi thề	-	-	20,0	63,3	16,7	3,97
2. Trang phục sạch sẽ, gọn gàng	-	-	33,3	50,0	16,7	3,83
3. Chăm chỉ trong học tập	-	-	36,7	40,0	23,3	3,87
4. Biết bày tỏ quan điểm, ý kiến cá nhân	-	-	23,3	40,0	36,7	4,13
5. Biết giữ gìn vệ sinh cá nhân	-	-	20,0	66,7	13,3	3,93

Các nội dung ở Bảng 2 có ĐTB trải dài 3,87 - 4,13, đều đạt mức thường xuyên. Xét về phần trăm, không có tiêu chí nào đánh giá ở mức độ không bao giờ và ít khi. Như vậy, GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với bản thân đã và đang được thực hiện khá tốt. Trong đó, biết bày tỏ quan điểm, ý kiến cá nhân là cao nhất (ĐTB = 4,13). Xét về phần trăm, có 76,7% ý kiến xác nhận thực hiện nội dung này ở mức thường xuyên trở lên. HS lớp 4, 5 đã có khả năng diễn đạt ý kiến của mình bằng cách sử dụng ngôn ngữ tự nhiên và có khả năng sử dụng các từ ngữ, cấu trúc ngữ pháp đơn giản để trình bày quan điểm của mình (Bui et al., 2008). Theo đó, việc ưu tiên dạy HS lớp 4, 5 biết bày tỏ quan điểm, ý kiến cá nhân là điều phù hợp với thực tế. Qua phỏng vấn, có khá nhiều ý kiến đồng tình với GV1: “Hiện nay, đa phần giáo viên đã thực hiện đổi mới, cải tiến trong dạy học môn Đạo đức. Chúng tôi luôn chú trọng việc lấy người học làm trung tâm nên học sinh có nhiều cơ hội phát huy khả năng độc lập, tự tin và thoải mái bày tỏ quan điểm, ý kiến của mình”.

Trong các nội dung còn lại, chăm chỉ trong học tập có điểm số thấp nhất (ĐTB=3,87). Xét về phần trăm, có 36,7% GV xác nhận chỉ thỉnh thoảng thực hiện nội dung này. Kết quả thu được từ nhóm khách thể hỗ trợ cũng cho kết quả tương tự ở Biểu đồ 1.

Biểu đồ 1 cho thấy nội dung chăm chỉ trong học tập được HS, PHHS đánh giá hạn chế nhất với ĐTB tìm được lần lượt là 3,77; 3,65. Điều này cho thấy có sự tương đồng nhất định trong đánh giá của các nhóm khách thể tham gia khảo sát.

Biểu đồ 1. Đánh giá của HS, PHHS về GDVHUX đối với bản thân cho HS lớp 4, 5

Tóm lại, việc GDVHUX đối với bản thân cho HS lớp 4, 5 hiện nay được thực hiện khá thường xuyên. Tuy nhiên, vẫn còn dao động từ 20,0% đến 36,7% ý kiến xác nhận chỉ thỉnh thoảng thực hiện. Tồn tại này cần được quan tâm và thiết nghĩ cần có biện pháp tác động phù hợp để kết quả được như mong đợi.

2.3.2. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với người khác (xem Bảng 3)

Bảng 3. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với người khác

Nội dung	Các mức độ					ĐTB
	Không bao giờ	Ít khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Rất thường xuyên	
1. Lễ phép với người lớn	-	6,7	3,3	66,7	23,3	4,07
2. Biết yêu thương người trong gia đình	-	-	26,7	50,0	23,3	3,97
3. Biết phụ giúp việc nhà	-	13,3	40,0	40,0	6,7	3,40
4. Hợp tác với bạn trong học tập	-	-	16,7	63,3	20,0	4,03
5. Không dùng lời lẽ xúc phạm bạn	-	6,7	16,7	73,3	3,3	3,73
6. Biết giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn	-	6,7	10,0	76,7	6,7	3,83

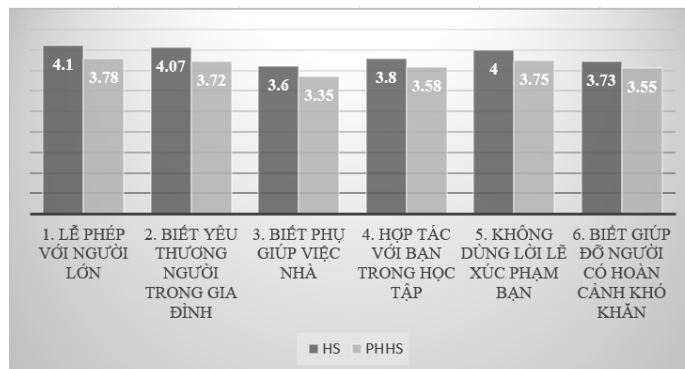
Các nội dung ở Bảng 3 có ĐTB từ 3,40 đến 4,07, đạt từ mức thỉnh thoảng đến thường xuyên. Trong đó, biết lễ phép với người lớn có điểm số cao nhất (ĐTB = 4,07). Theo truyền thống, văn hóa và quan điểm giáo dục của người Việt thì lễ phép với người lớn là một trong những yêu cầu luôn được đề cập và chú trọng rèn luyện cho trẻ. Theo đó, không chỉ HS lớp 4,5 mà ngay cả các đối tượng HS khác cũng được GV quan tâm và triển khai thực hiện. Do đó, có đến 90% GV cho rằng họ thường xuyên và rất thường xuyên thực hiện nội dung này cũng là điều dễ hiểu.

Xếp thứ 2 là hợp tác với bạn trong học tập (ĐTB = 4,03). Việc học tập của HS không chỉ là việc cá nhân mà của cả một nhóm, tập thể. Khi HS biết cách hợp tác, chia sẻ và hỗ trợ lẫn nhau trong học tập, các em có thể đạt được kết quả tốt hơn và đồng thời còn rèn luyện VHUX với bạn bè. Chính vì lẽ đó, có đến 93,3% GV xác nhận thường xuyên giáo dục sự hợp tác với bạn cho HS của mình.

Trong các nội dung còn lại, việc giáo dục HS biết phụ giúp công việc nhà có điểm số hạn chế nhất (ĐTB = 3,40, ứng với mức thỉnh thoảng). Thực tế cho thấy, độ tuổi lớp 4, 5 các thao tác thực hiện còn vụng về nhưng có thể thực hiện trong khả năng cho phép dựa trên sự hướng dẫn từ người lớn. Tuy nhiên, có đến 53,3% GV xác nhận việc thực hiện nội dung này ở mức thỉnh thoảng, ít khi. Con số này khiến chúng tôi trăn trở và thiết nghĩ cần có sự tăng cường nội dung giáo dục này cho HS trong tương lai. Qua phỏng vấn có 7/10 ý kiến đồng quan điểm với GV2: “Trong quá trình tương tác với các em HS, chúng tôi gặp không ít khó khăn trong việc triển khai nội dung phụ giúp việc nhà cho các em. Bởi thực tế mỗi HS có một hoàn cảnh và đặc điểm gia đình riêng khó có thể tiếp cận từng em và tổ chức cho sát đối tượng”.

Để có góc nhìn đa chiều hơn về thực trạng này, chúng tôi cũng tiến hành khảo sát ở nhóm khách thể bổ trợ. Kết quả thu được được thể hiện chi tiết ở Biểu đồ 2 sau đây:

Biểu đồ 2. Đánh giá của HS, PHHS về GDVHUX đối với người khác cho HS lớp 4, 5

Biểu đồ 2 cho thấy, theo đánh giá của HS, PHHS thì lễ phép với người lớn là nội dung được thực hiện thường xuyên nhất với ĐTB lần lượt 4,10; 3,78. Nội dung biết phụ giúp việc nhà được đánh giá hạn chế nhất, với ĐTB lần lượt 3,60; 3,35. Đáng quan tâm, theo đánh giá của PHHS thì nội dung phụ giúp việc nhà chỉ thỉnh thoảng thực hiện. Dữ liệu này có sự nhất quán trong đánh giá giữa GV và PHHS về mức độ thực hiện nội dung này.

Tóm lại, việc GDVHUX đối với người khác cho HS lớp 4, 5 hiện nay được thực hiện khá thường xuyên. Tuy nhiên, nội dung biết phụ giúp việc nhà được thực hiện hạn chế nhất. Đây được xem là chỉ báo cần quan tâm và tìm ra hướng khắc phục.

2.3.3. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với môi trường (xem Bảng 4)

Bảng 4. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với môi trường

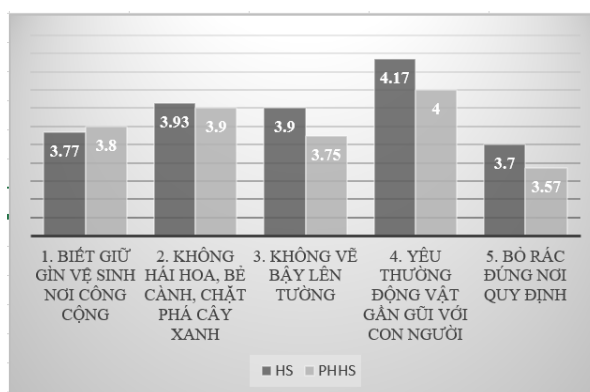
Nội dung	Các mức độ					ĐTB
	Không bao giờ	Ít khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Rất thường xuyên	
1. Biết giữ gìn vệ sinh nơi công cộng	-	-	16,7	70,0	13,3	3,97
2. Không hái hoa, bẻ cành, chặt phá cây xanh	-	-	23,3	60,0	16,7	3,93
3. Không vẽ bậy lên tường	-	-	20,0	70,0	10,0	3,90
4. Yêu thương động vật gần gũi với con người	-	-	10,0	56,7	33,3	4,23
5. Bỏ rác đúng nơi quy định	-	6,7	33,3	40,0	20,0	3,73

Các nội dung ở Bảng 4 có ĐTB từ 3,73 đến 4,23, ứng từ mức thường xuyên đến rất thường xuyên. Trong đó, yêu thương động vật gần gũi với con người là nội dung duy nhất đạt mức rất thường xuyên (ĐTB = 4,23). Xét về phần trăm, có đến 90,0% GV xác nhận thường xuyên và rất thường xuyên giáo dục nội dung này cho HS.

Các tiêu chí được đánh giá ở các vị trí 2, 3, 4 mặc dù có sự khác biệt về thứ tự nhưng điểm số không quá chênh lệch (ĐTB tìm được lần lượt là 3,97; 3,93; 3,90). Xét về phần trăm, ba nội dung này phần lớn được GV thực hiện ở mức thường xuyên trở lên. Tuy nhiên, vẫn còn dao động 16,7% đến 23,3% chỉ thỉnh thoảng thực hiện.

Nội dung có điểm số hạn chế nhất là bỏ rác đúng nơi quy định (ĐTB = 3,73). Xét về phần trăm, 40% GV xác nhận chỉ thực hiện ở mức ít khi và thỉnh thoảng. Qua phỏng vấn, GV3 cho biết: “Trường học nào cũng có nội quy, quy định rõ về việc cấm xả rác nơi công cộng và hướng dẫn bỏ rác nơi quy định nhưng thực tế vẫn có một số em để rác trong ngăn kéo bàn học, bỏ rác nơi ghé đá, gốc cây. Chính vì thế, trong quá trình giáo dục, tôi vẫn phải lồng ghép nội dung giáo dục về bỏ rác đúng nơi quy định cho các em. Và cũng thừa nhận là tần suất không thường xuyên”. Theo dữ liệu thống kê từ nhóm khách thể hỗ trợ cho kết quả khá tương đồng. Kết quả này được thể hiện chi tiết ở Biểu đồ 3 sau đây:

Biểu đồ 3. Đánh giá của HS, PHHS về GDVHUX đối với môi trường cho HS lớp 4, 5

Biểu đồ 3 cho thấy nội dung yêu thương động vật gần gũi với con người đều được HS, PHHS đánh giá thực hiện thường xuyên nhất với ĐTB lần lượt 4,17; 4,00. Nội dung được đánh giá thực hiện thấp nhất là bỏ rác đúng nơi quy định với ĐTB lần lượt là 3,70; 3,57. Các nội dung còn lại mặc dù vị trí xếp hạng có khác với đánh giá của GV nhưng điểm số đều đạt mức thường xuyên.

Tóm lại, việc GDVHUX cho HS lớp 4, 5 hiện nay được GV thực hiện ở mức khá tốt; tuy nhiên, đây chưa phải là kết quả đáng mong đợi.

2.3.4. *Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với quê hương, đất nước, cộng đồng (xem Bảng 5)*

Bảng 5. Thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 đối với quê hương, đất nước, cộng đồng

Nội dung	Các mức độ					ĐTB
	Không bao giờ	Ít khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Rất thường xuyên	
1. Giữ gìn các công trình công cộng	-	6,7	16,7	66,7	10,0	3,80
2. Tích cực tham gia các hoạt động nhân đạo	-	6,7	26,7	50,0	16,7	3,77
3. Tôn trọng luật giao thông	-	-	20,0	60,0	20,0	4,00
4. Giữ gìn và phát huy các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc	-	6,7	33,3	46,7	13,3	3,67
5. Có ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc	-	6,7	36,7	46,7	10,0	3,60

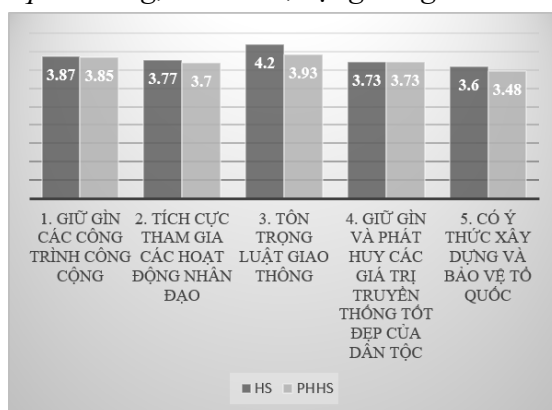
Các nội dung ở Bảng 5 có ĐTB từ 3,67 đến 4,00, đều ứng với mức thường xuyên. Trong đó, nội dung được thực hiện thường xuyên nhất là tôn trọng luật giao thông (ĐTB = 4,00). Xét về phần trăm, có đến 80% ý kiến xác nhận thực hiện từ mức thường xuyên trở lên. Qua phỏng vấn, có 8/10 ý kiến tương đồng với chia sẻ của GV4 “Trong GDVHUX cho HS lớp 4,5, chúng tôi thường bắt nguồn từ những điều quen thuộc nhất với các em. Và điều dễ dàng thấy được là HS tham gia giao thông mỗi ngày đến trường. Chưa kể, nhà trường hằng năm có triển khai phối hợp với Ủy ban An toàn giao thông thực hiện những chuyên đề giáo dục cho HS toàn trường”. Sự nhất quán trong đánh giá định lượng, định tính cho thấy kết quả trên là khách quan và có cơ sở.

Nội dung có điểm số hạn chế nhất là có ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc (ĐTB=3,67). Xét về phần trăm, có 43,4% ý kiến xác nhận thỉnh thoảng, thậm chí ít khi thực hiện. Điều 40, Luật Trẻ em có đề cập đến nội dung này rất rõ (National Assembly, 2016). Tuy nhiên, với lứa tuổi lớp 4,5, các em mới bắt đầu phát triển tư duy trừu tượng nên khó có thể hình dung được làm gì để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Qua phỏng vấn, GV5 chia sẻ: “Trong quá trình giảng dạy, không ít lần HS có những thắc mắc xoay quanh vấn đề làm gì để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bởi lẽ, trong tư duy một số em, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc là phải chiến đấu như trong phim ảnh. Trong giảng dạy chúng tôi ưu tiên những gì gần gũi với đời sống hằng ngày của các em hơn”. Chính vì thế, điểm số tìm được của nội dung này thấp hơn so với các tiêu chí còn lại cũng là điều dễ hiểu.

Các nội dung còn lại, tỉ lệ thường xuyên và rất thường xuyên thực hiện dao động trong khoảng 60% đến 76,7%, điều này chứng tỏ các nội dung giáo dục về tình yêu quê hương, đất nước và cộng đồng vẫn là những nội dung được chú trọng thực hiện.

Chúng tôi cũng khảo sát HS, PHHS về vấn đề này để có cái nhìn tổng quát hơn. Kết quả thu được như ở Biểu đồ 4 sau đây:

Biểu đồ 4. Đánh giá của HS, PHHS về GDVHUX đối với quê hương, đất nước, cộng đồng cho HS lớp 4, 5

Biểu đồ 4 cho thấy các nội dung trên được HS, PHHS đánh giá ở mức thường xuyên với ĐTB từ 3,48-4,20. Trong đó, nội dung tôn trọng luật giao thông được thực hiện thường xuyên nhất với ĐTB lần lượt 4,20; 3,93. Đáng lưu ý ở nội dung có ý thức xây dựng và bảo

vệ Tổ quốc được đánh giá là hạn chế nhất với ĐTB lần lượt 3,60; 3,48. Đối chiếu với kết quả định lượng ở Bảng 5 có thể thấy sự tương đồng nhất định trong đánh giá giữa các nhóm khách thể tham gia khảo sát.

2.3.5. *Thực trạng tích hợp GDVHUX của HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức (xem Bảng 6)*

Bảng 6. *Thực trạng tích hợp GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức*

Nội dung	Các mức độ					ĐTB
	Không bao giờ	Ít khi	Thỉnh thoảng	Thường xuyên	Rất thường xuyên	
1. Thông qua tích hợp các nội dung liên quan trong dạy học môn Đạo đức	-	-	20,0	46,7	33,3	4,13
2. Thông qua các buổi trò chuyện về các chủ đề liên quan trong môn học Đạo đức	-	-	26,7	50,0	23,3	3,97
3. Thông qua việc đưa các bài học có nội dung liên quan vào trong các hoạt động xã hội	-	-	36,7	43,3	20,0	3,83
4. Thông qua việc phối hợp với Phụ huynh hình thành tình cảm, hành vi, thói quen lành mạnh, tích cực cho HS	-	6,7	13,3	60,0	20,0	3,93

Các nội dung ở Bảng 6 có ĐTB từ 3,83 - 4,13, đều ứng với mức thường xuyên. Trong đó, nội dung được thực hiện thường xuyên nhất là giáo dục thông qua tích hợp các nội dung liên quan trong dạy học môn Đạo đức (ĐTB=4,13), với tỉ lệ thực hiện thường xuyên trở lên chiếm 80,0%. Trong trường tiểu học, hoạt động học của HS là hoạt động chủ đạo. Vì vậy, hoạt động dạy – học trên lớp là con đường tốt nhất để GDVHUX cho HS. Giáo viên thường xuyên tích hợp GDVHUX vào môn học Đạo đức là điều hợp lí để giúp HS phát triển toàn diện theo định hướng của chương trình Giáo dục phổ thông mới. Nội dung thông qua việc đưa các bài học có nội dung liên quan vào trong các hoạt động xã hội ít được lựa chọn nhất (ĐTB = 3,83). Nói về thực trạng này, GV6 cho biết “Để xây dựng một nội dung giáo dục Đạo đức với một hoạt động xã hội đòi hỏi người GV phải có sự chuẩn bị kĩ lưỡng và công phu nên trong quá trình giảng dạy tôi rất cân nhắc khi lựa chọn hình thức giáo dục này”.

Nhìn chung, việc lồng ghép GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức hiện nay cũng được thực hiện khá thường xuyên.

2.3.6. *Thực trạng sử dụng các phương pháp, kĩ thuật dạy học trong GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức (xem Bảng 7)*

Bảng 7. *Thực trạng sử dụng các phương pháp, kỹ thuật dạy học trong GDVHUX cho HS lớp 4, 5*

STT	Phương pháp, kỹ thuật dạy học	Tần số	Tỉ lệ %	Thứ hạng
1	Quan sát	25/30	83,0	2
2	Kể chuyện	20/30	66,7	5
3	Nêu gương	27/30	90,0	1
4	Thuyết trình	17/30	56,7	9
5	Làm việc nhóm	19/30	63,3	8
6	Trò chơi	20/30	66,7	5
7	Thực hành	24/30	80,0	3
8	Trực quan	20/30	66,7	5
9	Sắm vai	21/30	70,0	4

Các nội dung ở Bảng 7 có tỉ lệ lựa chọn dao động từ 56,7% - 90,0%. Trong đó, phương pháp nêu gương có đến 90,0% GV lựa chọn thực hiện. Nêu gương là phương pháp truyền thống giúp HS nắm được những điều sơ đẳng của phép ứng xử trong cuộc sống hằng ngày. Qua phỏng vấn, 10/10 GV có cùng suy nghĩ với GV8: “Tôi thường áp dụng phương pháp nêu gương trong GDVHUX cho HS. Bởi phương pháp này dễ tổ chức thực hiện, gần gũi và phù hợp với hầu hết các chủ đề của môn Đạo đức. Chưa kể, HS trong giai đoạn này học hỏi rất nhiều từ hành vi của người lớn, có thể là GV, ông bà, cha mẹ...”.

Kế đến là phương pháp quan sát được thực hiện vị trí thứ 2 với 83,0% ý kiến lựa chọn. HS lớp 4, 5 mặc dù bắt đầu phát triển tư duy trừu tượng nhưng tư duy trực quan vẫn chiếm ưu thế. Do vậy, tỉ lệ GV sử dụng phương pháp quan sát trong GDVHUX cho HS cũng là điều dễ hiểu. Trong các phương pháp còn lại, phương pháp thuyết trình có tỉ lệ lựa chọn thấp nhất. Thuyết trình là phương pháp chủ đạo trong dạy học truyền thống. Phương pháp này bên cạnh những ưu điểm thì bộc lộ những mặt hạn chế như dễ tạo ra sự thụ động trong học tập của HS.

2.3.7. Đánh giá chung GDVHUX của HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức

Kết quả nghiên cứu cho thấy những ưu điểm và hạn chế trong việc GDVHUX của HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức như sau:

• Về ưu điểm

Được sự quan tâm và hỗ trợ thường xuyên của Phòng GD&ĐT trên địa bàn trong các hoạt động giảng dạy, bồi dưỡng chuyên môn. Trong đó, có việc GDVHUX cho HS.

Nguồn học liệu GDVHUX cho HS cũng được triển khai đa dạng, có nhiều sự lựa chọn và theo cách tiếp cận riêng, phù hợp với đặc điểm của đơn vị.

Nguồn nhân lực của nhà trường trẻ, năng động và nhiệt huyết. Trình độ chuyên môn của Ban giám hiệu nhà trường và GV đều đạt chuẩn và vượt chuẩn.

Phương pháp, kỹ thuật dạy học tích cực được vận dụng đa dạng nhằm GDVHUX cho HS thông qua dạy các bài học trong môn Đạo đức.

Nhà trường được đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại, có được chương trình riêng kết hợp với chương trình của Bộ GD&ĐT phục vụ cho việc đa dạng hóa các hình thức, hoạt động GDVHUX cho HS thông qua môn Đạo đức.

Các lực lượng giáo dục nhà trường luôn gương mẫu trong giao tiếp, ứng xử với mọi người xung quanh nhằm tạo môi trường làm việc thân thiện, làm gương cho HS noi theo.

Đa số phụ huynh học sinh ủng hộ, đồng hành và phối hợp khá tốt với nhà trường trong việc GDVHUX cho con của mình.

- **Về hạn chế và nguyên nhân hạn chế**

GDVHUX chưa được coi trọng đồng bộ và nhất quán ở các trường. Một số trường còn xem nhẹ việc dạy GDVHUX cho HS thông qua các môn học, đặc biệt là môn Đạo đức. Điều này có thể dẫn đến việc mất đi giá trị và ý nghĩa của việc GDVHUX cho HS nói chung và học sinh lớp 4, 5 nói riêng.

Trình độ chuyên môn của Ban giám hiệu, GV giữa các trường không đồng đều dẫn đến việc triển khai GDVHUX cho HS lớp 4, 5 chưa được đồng bộ và xem trọng như nhau.

Cơ sở vật chất của các trường không đồng đều dẫn đến việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm cũng như giảng dạy GDVHUX cho HS chưa được thường xuyên và hiệu quả.

Một số trường học thiếu hệ thống giám sát và đánh giá về việc thực hiện bộ quy tắc VHUX của HS, điều này gây ra sự mất cân đối trong việc đảm bảo các chuẩn mực và nguyên tắc văn hóa. Nên dẫn đến việc chưa có cách nhìn khách quan và chính xác trong việc GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức.

Thêm vào đó, trong thời đại công nghệ ngày nay, HS dễ dàng tiếp cận nội dung trực tuyến. Nếu không có sự kiểm soát hoặc hướng dẫn phù hợp có thể tạo ra những tư duy và hành vi sai lệch về văn hóa ứng xử.

Một số PHHS còn chưa quan tâm đến việc làm gương và phối hợp với nhà trường để hỗ trợ việc GDVHUX cho con của mình, dẫn đến việc HS chưa được rèn luyện, củng cố và hình thành thói quen về VHUX đã được học trong nhà trường.

3. Kết luận

Tìm hiểu thực trạng GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức cho thấy việc thực hiện các nội dung GDVHUX cho HS lớp 4, 5 thông qua dạy học môn Đạo đức hiện nay chủ yếu đạt mức thường xuyên trở lên. Đây được xem là sự nỗ lực và cố gắng đáng ghi nhận của GV tại một số trường tiểu học quận Bình Thạnh, TPHCM. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cho thấy còn lượng mẫu nhất định chỉ thỉnh thoảng thực hiện. Đáng chú ý ở các nội dung như: phụ giúp việc nhà, ý thức xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, bỏ rác đúng nơi quy định, chăm chỉ trong học tập.

Tìm giải pháp khắc phục những hạn chế nhất định ở các nội dung GDVHUX trong trường học là yếu tố quan trọng giúp nhà trường thực hiện chức năng phát triển con người toàn diện không chỉ về tri thức mà còn về phẩm chất và giá trị nhân cách. Những chỉ báo khoa học trên được xem là tiền đề cho những nghiên cứu sâu hơn, đặc biệt là hướng đến việc tìm ra các giải pháp cụ thể khắc phục những tồn tại hiện có.

❖ **Tuyên bố về quyền lợi:** Các tác giả xác nhận hoàn toàn không có xung đột về quyền lợi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bui, V. H., Phan, T. H. M., & Nguyen, X. T. (2008). *Tâm lí học tiểu học [Elementary school psychology]*. University of Education Publisher.
- Doan, T. H., & Vo, T. H. (2022). Giải pháp giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh tiểu học trong giai đoạn mới [Some solutions for educating cultural values for primary school students in the new period]. *Vietnam Journal of Educational Sciences*, 18(4), 55-61. <http://vjes.vnies.edu.vn/vi/giai-phap-giao-duc-gia-tri-van-hoa-cho-hoc-sinh-tieu-hoc-trong-giai-doan-moi>
- Ministry of Education and Training. (2018a). *Chương trình Giáo dục phổ thông – Môn Giáo dục công dân (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo) [General Education Program – Civic Education (promulgated with Circular No.32/2018/TT-BGDĐT of the Minister of Education and Training)]*. Hanoi.
- Ministry of Education and Training. (2018b). *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo) [General Education Program - Experiential activities, and Experiential activities, career guidance (promulgated with Circular No.32/2018/TT-BGDĐT of the Minister of Education and Training)]*. Hanoi.
- Ministry of Education and Training. (2019). *Thông tư số 06/2019/TTBGDDT về Quy định quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục mầm non, cơ sở giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục thường xuyên [Circular No.06/2019/TTBGDDT on Regulations on code of conduct in preschool, general education and continuing education institutions]*. Hanoi. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Thong-tu-06-2019-TT-BGDDT-Quy-dinh-Quy-tac-ung-xu-trong-co-so-giao-duc-mam-non-pho-thong-411660.aspx>
- My, G. S. (2022). Hoạt động xây dựng văn hóa ứng xử tại các trường tiểu học công lập ở Thành phố Hồ Chí Minh [Managing activities to build culture of conduct in public primary schools in Ho Chi Minh City]. *Vietnam Journal of Education*, 18(01), 68-75. <http://vjes.vnies.edu.vn/vi/hoat-dong-xay-dung-van-hoa-ung-xu-tai-cac-truong-tieu-hoc-cong-lap-o-thanh-pho-ho-chi-minh>
- National Assembly. (2016). *Luật Trẻ em [Children Law]*. Hanoi. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Luat-tre-em-2016-303313.aspx>
- Nguyen, T. N. D. (2019). Một số vấn đề lí luận về giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh ở trường tiểu học [Theoretical issues of behavioral culture education in elementary schools]. *Vietnam Journal of Education*, (462), 19-23.
- Prime Minister. (2018). *Quyết định số 1299/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ: Phê duyệt Đề án "Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học giai đoạn 2018 - 2025" [Decision No.1299/QĐ-TTg approving the project "Building culture in schools in the period of 2018-2025"]*. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Quy-dinh-1299-QD-TTg-2018-phe-duyet-De-an-Xay-dung-van-hoa-ung-xu-trong-truong-hoc-396016.aspx>
- Pham, V. V. (2014). *Giáo dục học [Education]*. University of Education Publisher.

**A STUDY ON CULTURAL BEHAVIOR EDUCATION FOR 4th AND 5th
GRADERS THROUGH TEACHING ETHICS IN ELEMENTARY SCHOOLS
IN BINH THANH DISTRICT, HO CHI MINH CITY**

Le Quỳnh Chi^{1*}, Nguyen Tran Khuong²

¹*Ho Chi Minh City University of Education, Vietnam*

²*Vinschool Primary, Middle & High School, Vietnam*

*Corresponding author: Le Quỳnh Chi – Email: chilq@hcmue.edu.vn

Received: August 14, 2023; Revised: August 21, 2023; Accepted: August 23, 2023

ABSTRACT

The article reports the results of a study on cultural behavior education for 4th and 5th graders through teaching ethics in some elementary schools in Binh Thanh District, Ho Chi Minh City. The research findings indicate that teachers are frequently teaching some aspects of cultural behaviors to 4th and 5th graders. However, for some aspects such as knowing how to share household chores, being aware of nation-building and protection, disposing of trash in the designated areas, and being diligent in their study, the frequency of teaching them is occasional and rarely. This result shows that certain limitations exist in cultural behavior education through teaching ethics for 4th and 5th graders. Therefore, more attention should be paid to this aspect with more commitments and feasible tasks.

Keywords: behavioral culture; cultural behavior education; elementary school students; Ethics; Ho Chi Minh City